

Читалище

свременно

брой 41, април 2011

МЕСЕЧНО ИЗДАНИЕ НА НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН – 1926 г.“

УМНИ ОТВЕТИ

Платона попита егин:
Какво добро да ти
сторя? А той отвеща:
Ако познайш някой зло на
мене, да ми го кажеш.

Мудрият Вйон Вуге
едного завистника, чи ся
скорби и му рече: Не зная,
дали теб ся случи някой
зло, или другому някой
добро.

Егин неприятел думаше
Зйнону: Да умра, ако не
ти сторя някой зло. И аз,
отвеща Зйнон, ако не ти
сторя някой добро.

Едного философа попи-
таха: Где е бог? А той
отвеща: Речи по-добре
где не е бог.

Антустена попитаха:
Защо болярците не
ходят при учените ами
учените при болярци-
те? А той отвеща:
Учените знаят що им
треба, но тии не зна-
ят, от що са лишени
(що им липца).

Платона попитаха: Как-
во е различието между
учена и неучена човека?
А той рече: Каквото е
между целителят (хеку-
минът) и болният.

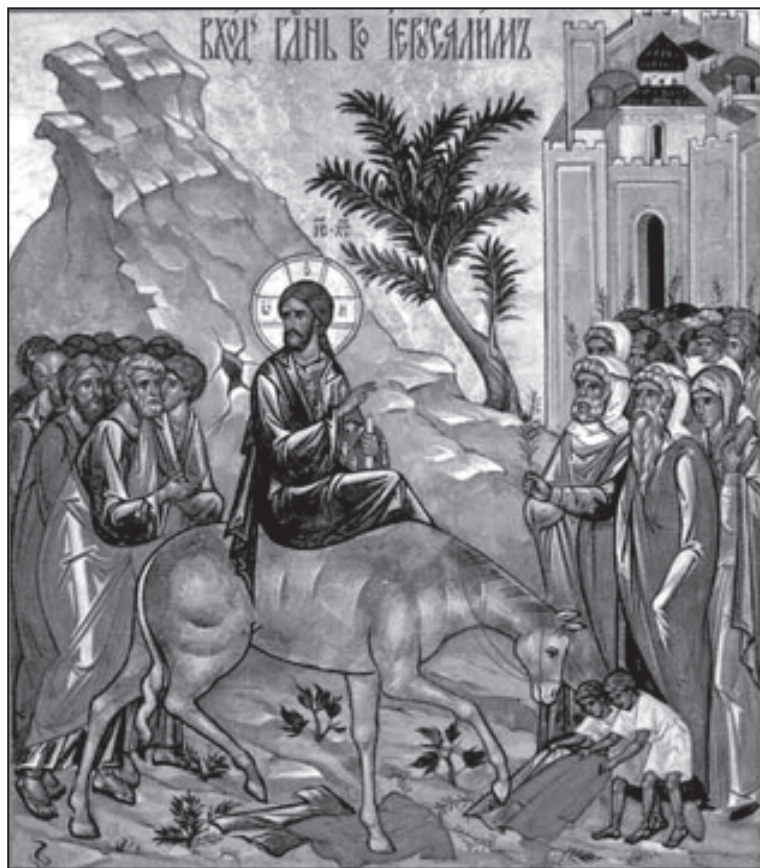
Из четвъртия раздел на
„Буквар с различни поу-
чения, собран от Петра
Х. Беровича за болгар-
ските училища“, извес-
тен като „Рибен буквар“
от Петър Берон, 1824 г.

ВХОД ГОСПОДЕН В ИЕРУСАЛИМ (Връбница, Цветница)

Съпогребвали се с Тебе в кръщението, Христе Боже наш,
сподовихме се чрез Твоето възкресение с вечен живот
и като пеем, викаме: Осанна във висините!
Благословен е, Който иде в името Господне!

Дошло времето за голготското
жертвоприношение, което Господ
Иисус Христос е сторил за изкупване
човечеството от греха. Трябвало на-
родът да знае, че Христос е обеща-
ният Месия – Спасител, Който идва
за спасение на тия, които повярват
в Него. И след като е разкрил на
апостолите, че Той „Син Човеческий
ще бъде предаден в човешки ръце, и
ще Го убият, и на третия ден ще въз-
кръсне“ (Мат. 17:22-23), трябвало да
се покаже в славата Си като небесен
Цар, та да не се извняват отпосле,
че не са разбрали Кой е. Шест дни
преди Пасха Иисус Христос отишъл
във Витания, дето възкресил престо-
ялия четири дни в гроба Лазар, брат
на сестрите Марта и Мария, и оттам
тръгнал за Иерусалим. И когато с
учениците Си наближил града и
дошли до Витфагия при Елеонската
планина, Той пратил двама от тях да
идат в селото. Казал им, че с влиза-
нето ще видят вързана ослица и с
нея осле; да я отвържат и докарат.
Ако някой ги попита защо правят
това, да кажат, че е потребно на Гос-
пода (Мат. 21:2-4). Стопаните, като
разбрали, че са пратени от Иисуса,
не им попречили. Учениците нахвър-
ляли дрехите си на ослето и Христос
го възседнал – така тържествено
влязъл в Иерусалим. Изпълнили се
думите на пророк Захарий: „Ликувай
от радост, дъще Сионова, тържест-
вувай, дъще Иерусалимова: ето,
твоят Цар иде при тебе, праведен
и спасяващ, кротък, възседнал на
ослица и на младо осле, син на

подяремница“ За празника в града
надошли от близки и далечни страни,
не само иудеи, а и много прозелити
във вярата. Вестта за възкресението
на Лазар се носела из града. Хиля-
ден народ се стекъл към Витания да
види Христос, Великия Чудотворец,
и възкръсналия Лазар. Христос,
като древните царе, яхнал на осле,
придружен от учениците Си, тръгнал
за Иерусалим. Лицето Му излъчвало
величие, сила, а същевременно и
смирение. Народът помислил, че е
дошло времето за политическото
му освобождение от римско иго и
почнал да отдава на Христос почести
като на земен цар. Народът, виждай-
ки в Христа очаквания Спасител, с
възторг размахвал палмови клонки,
постилал дрехи, дето минавал Той,
хвърлял цветя. Деца и народ пеели
и възклицавали: „Осанна! Благосло-
вен Идещият в име Господне, Царят
Израилев“ (Иоан 12:13). И при това
величествено шествие фарисеите,
разяждани от завист и злоба, казали
на Христа да забрани на народа да
ликува. Но Той им отговорил: „Каз-
вам ви, че, ако тия млъкнат, камъни-
те ще завикат“ (Лук. 19:40). И хората
продължили да пеят и възкличат
„Осанна Сину Давидову...“ през
целия град до храма: „Благословен
Царят, Който иде в име Господне!
Мир на небето и слава във висини-
те!“ (Лук. 19:38). Шествието продъл-
жило и от височината на Елеонското
възвишение, отдето в чудна красота
се открили градът и храмът, Христос
предсказал бъдещата му съдба и

разрушение. Влязъл в Иерусалим,
дошъл в храма и с царствена власт
изгонил оттам събралите се в двора
му продавачи и купувачи на разни
стоки и извършил множество изце-
рения на слепи, хроми и недъгави
(Мат. 21:1-17; Марк. 11:1-11; Лука
19:29-48; Иоан 12:12-18). толкоз
века оттогава и екът от песента и
възторгът при тържествения вход на
Господа Иисуса Христа в Иерусалим
продължава да звучи по целия свят и
днес. „Благословен е Идещият в име
Господне!“ И ако някъде, подобно на
някогашните фарисеи, някои поискат
да стихне тая песен, то камъните ще
я запяят, защото Господ е казал това.
Той донесе мир и радост на света и

честити са тия, които с вяра Му пеят
като иерусалимците в ония времена.
Това е тъй, защото там, дето е Хрис-
тос, там е мирът и щастието, там
сърцата горят в пламъка на любовта,
там лицата греят, там има пълно
доволство и небесно блаженство...
Да пожелаем „Да бъде!“ и тъй в мир
да посрещнем Великден, Пасхата
Господня – Възкресение Христово –
и в мир да се поздравим с победния
привет: „Христос воскрес!“ – „Воис-
тину воскрес!“ – Покланяме се на
тридневното Му възкресение. Него
възпяваме и славим.

† Траянополски епископ Иларион,
Пространен православен месецослов,
изд. Тавор (със съкращения).

ЩЪРЧЕТО ДА НЕ УМИРА

След като се опитам в популярно
четиво да споделя думи за Димчо
Дебелянов и за Николай Лилиев
ми се искаше да разкажа и за Ангел
Каралийчев, когото отдавна обичах
да чета и когото и познавах. Най-ве-
че от книгите му, но и от срещите в
редакциите, в Съюза на писателите,
в издателствата, в някои общи
пътвания. И все пак – си казах – я
да прегледам хубаво книгите му,
да препрочета... И какво се оказа?
Четох цял месец: стихотворения,
разкази, приказки, статии, рецензии,
книги за него, защото ги имаше
цели етажерки, а Георги Струмски
беше и пребрил, че Каралийчев
е издал 120 самостоятелни и 90
преводни книги, публикувал е 1600
есета, очерци, творчески портрети,
интервюта и в периода от 1920 до
1970 година е сътрудничел в 120
списания и вестници. И колко от
тези неща имат второ, трето, чет-

ПОПЪТНИ СРЕЩИ

Найден ВЪЛЧЕВ

върто и до коя ли бройка издание...
И колко са и ще бъдат писанията за
него след смъртта му... Дано успее
да се измъкна от това обилие и да
видя открита усмивката на този
весел и тъжен човек.

А всичко започва – както вина-
ги – от детството. Каралийчев живя
70 години – десетина от тях са със
селската тояжка при нивите и лива-
дите, при вирчетата на Голяма река в
неговата Стражица, при първото учи-
лище и при даскал Ради, където вну-
кът на Ангел Черния, първородният
син на Рада и Иван Каралийчеви учи
буквите и срича първите страници.
После ще дойде похвалната дума за
съчинението му за войната във вто-
ри прогимназиален клас от учителя

Константин Кръстев, който му дава
да чете Вазов, Пушкин, Андерсен.
Ще дойде и бащиното писмо от
фронта- „Радо, прави какво правиш,
ала изпрати наш Ангел на училище
в Търново“. Откъм Добруджанския
фронт се дочуват оръдейни тътнежи,
по вратите на 200 къщи в Стражица
се провесва черен креп. Ангел тупа
пеша трийсетина километрова
път с торба на гръб и е вече при
Янтра. Старопрестолният град ще
го зашемети и плени с историята, с
автомобила, с кинематографа, ще
започне да го буди нощем и литера-
турният порив. И в русенския вестник
„Ученическа мисъл“ ще се появят
стихове от „А.К. Гимназист – Търно-
во“. През 1920 година и подписани

с цялото му име. А други ще са от
„Брезин“ – ученик от Елена. Това
е Никола Фурнаджиев. Той идва в
Търново, запознават се двамата,
сприятеляват се за цял живот.

След дипломирането си Аге, как-
то го нарича баба му, Каралийчев
ще се сдружи през лятото с кирката
на железопътната линия Синдел-
Долен Чифлик, със землемерския
жалон по селските простори на
Стражица, през есента ще бъде
вече студент във физико-математи-
ческият факултет в София. В София
е и Фурнаджиев – студент-медик.
Там е и Каралийчевият земляк Асен
Разцветников, там са „левите“ вест-
ници и списания – „Червен смях“,

Продължава на 2 стр.

ПОПЪТНИ СРЕЩИ

Найден ВЪЛЧЕВ

Продължение от 1 стр.

„Нов път“, там ще започнат да се срещат сатирични захапки и борчески строфи, посветени на „черните братя“ от Николай Хрелков, Хенри Рей – Асен Разцветников, Георги Бакалов, На баща ми син – Крум Кюляков, Христо Ясенев, Димитър Полянов, Ведбал – Христо Смирненски, Никола Фурнаджиев, Камен Зидаров, Георги Цанев, както и от Акакий Акакиевич, Илия Чернев, Калчо с червените гащи, Каралийката, Шонерман, Множко Гладнев – това е все Ангел Каралийчев.

През 1923 година той издава своята поема „Мауна Лоа“ – название на дремещ тихоокеански вулкан, под заглавието пише, че е „революционна поема“, но никой не я купува. Асен Разцветников му предлага: – Довечера на площада пред Лъвов мост ще има митинг. Донеси 100 книжки. И с Христо Смирненски ги разпродават. А Смирненски му казва: – Сега вече не си Множко Гладнев, а Множко Богат.

Такава е била разпространителската мрежа тогава. (Не е ли такава и сега?) И ето че излиза първата книга проза на Каралийчев „Ръж“. Нали е печатана в Плевен, отиват те с Фурнаджиев на гарата да посрещнат влака, наемат една галбута, натоварват 4000-ния тираж, сядат отгоре на пакетите и поемат към града. И към читателите. В „Ръж“ има 10 разказа, а се стига до жътвата на тази ръж ето как.

Студенти са, пишат, публикуват, обикнали са до болка стиховете на Дебелянов и Лилиев, сдружили са се и с Асен Разцветников, сега навестяват редактора на „Нов път“ Георги Бакалов. Той ги посреща весел, кани ги да седнат, чете им някакви къси разкази от Капелков, все разкази търси за печат, а не мира и ги пита какво ще кажат за тях. – Нищо не струват, безцеремонно отсича Каралийчев. – Как! Нищо не струват ли? Я седни да напишеш по-хубави! – Ще напиша по-добри от тези баберки, другарю Бакалов. – Я напишеш, я не, отговаря той, но Каралийчев още на другия ден му отнася първия си разказ „Пролет“. – Това е! – извиква изненадан след прочита му Бакалов, зарадван му казва – от сега нататък ти ще пишеш само разкази, остави ги стиховете, тук ти е мястото!

Полека-лека, ще каже по-късно Каралийчев, отчужди се от мен „магесното вино на хубавия стих“, моите стихове оредяха и дадоха път на разказите. Само след година и половина излезе „Ръж“, посрещнахме и „Жертвени клади“ на Разцветников, „Пролетен вятър“ на Фурнаджиев, аз се прехвърлих от химията в дипломатията, Фурнаджиев от медицината във философията и педагоги-

ката, Разцветников, който беше завършил право, записа и втори факултет.

След завършване на образованието си Каралийчев не тръгва към служби и кариери, вече е всевластно пленен от поетичната си проза, със своето сладкодумство става популярен и обичан автор, след „Ръж“ се зареждат сборници разкази „Жълтици“, „Имане“, „Лъжовен свят“, „Росенския камен мост“, а когато почват и приказките, преразкази и превеждане на чуждестранни приказки, когато вече се е търкулнала „Житената питка“ – не остава година, през която на витрината да не светне неговото име при кориците и рисунките на Александър Жендов, Илия Бешков, Илия Петров, Нева Тузсузова, Борис Ангелушев, Вадим Лазаркевич.

Сладка е думата на Ангел Каралийчев, незабравими са героите на неговите разкази. Зачетеш коя да е книга – пред теб се ширне нашата земя хубава, реката бълболи под Росенския камен мост, видиш как босоноги момченца продават круши покрай влака, срещнеш във виелицата дядо Божил... Героите на Каралийчев ядат хляб и лучец, „сядат на края на софрата и до тях бълкицата идва празна“, носят дълбока мъка в душата си и беднотията не слиза от раменете им. Мъжете му са наметнати със сури и бозови амурлуци и имат златни ръце: и за рало, и в стреме да стъпят, и чук и длето да поемат, и към овчарска свирка да посегнат... Само когато от дън душа ги обичаш – само тогава би могъл да пишеш за тях с толкова човещина. А когато авторът ни поведе по далечните пътеки на далечното минало, сякаш вървиш с него, слушаш със затаен дъх думите му, мразиш агарянина, който дига меч да съсече патриарх Евтимий, чакаш с надежда от горящата главна да листне листенце, корен да пусне брястът на българщината. Ами за малките? Та има ли за тях по-голям сладкодумец от Ангел Каралийчев, има ли по-чудни приказки от неговите? Свети с фенерчето си светулката, очите на вълка бляскаят като въглени, Нешко Татарчето се смее насреща и зъбките му лъщят като зърна. Магаренцето на дядо Минчо хрупа на самотната ясла огризки, а баба Тиша пъди пилците от градището и орляк дечурлига пълни с весела врява дворове, улици, широки поляни и бели училища... Името на Каралийчев е едно от най-популярните писателски имена. Всяко българче го знае от читанките и букварчетата, всеки любознателен читател е чел неговите разкази, които звучат като песен.

Човеколюбив и състрадателен авторът в своите разкази е верен на нашата земя и на нашите хора, с блага дума ще ги утеши, когато може, ще заплаче душата му с душата на дядо Божил, когато златното лъвче се окаже, че не е златно, а е тенеке. Народните радости и страдания от селските стрехи и простори възплътява писателят в своите творби, разбираем е за всеки, речта му е песенно мека и ясна като думите на добра учителка. Звучна, високохудожествена, внушаваща. Фразата му е плавна като Йовковата. Йовков, този мълчаливец, който си пие кафето сам на масата, който плаща и става, когато някой седне при него, който в живота си не е ходил някому на гости, след публикуването на „Струна“ него ще покани у дома си за да му рече:

– Няма да ти казвам големи думи. Съжалявам, че този разказ не съм го написал аз!

Десетгодишнината от смъртта на Яворов е отбелязана с две литературни четения. Във второто, уреждано от списанията „Златорог“ и „Хиперион“ са поканени за участие при другите и Разцветников, Каралийчев, Фурнаджиев и Георги Цанев. Първото е станало преди обед в Народния театър, второто, след обед, в аудитория 45 на улица „Тетевен“. Участието на четиримата дава основание те да бъдат упрекнати в съглашателство с така наречените буржоазни писатели. Намесват се партийни фактори, пламва ожесточена дискусия, четиримата се разделят с Бакалов,

с левия печат, с революционното движение... Това е времето, когато още екнат отгласите от войните, от това „апокалипсично самоубийство“, откъдето не се завръщат Димчо Дебелянов, Стамен Панчев, Илия Иванов-Черен, Владимир Мусаков, все още в унизеното отечество е жал за Алеко Константинов, за Пенчо Славейков, за Яворов, за Димитър Бояджиев, когато ще бъдат повикани за справка Гео Милев, Христо Ясенев, Сергей Румянцев, Йосиф Херbst и никога няма да се върнат, сега пак ли оскърбления, фронтове, противоядия с дълго и печално ехо...

Георги Цанев пише, че Каралийчев целият е трепет, възторг, душа. Негов многогодишен постоянен спътник Иван Кръстев казва: – Бог бе го надарил да спи с полуотворени очи. Това не е метафора, това бе жива истина.

Близък до примитивното, с неговата побесняла лирична образност като български Шагал Ангел Каралийчев лети от реално към фантазно, нали обича глаголите, нали пулсът му още от детство е ускорен – 120 удара в минута – разказът му е динамика, движение, експресия, словесната му живопис е приятна за око, мелодиката ѝ радва ухото. Той беше казал, че когато като гимназист в Търново намерил „Война и мир“ и се зачел в страниците се удавил в романа. Така удавя нас при галерията на селските си герои, при възкресените мъже от историята, при хвърковатите прелитания в царството на приказното, където всичко е възможно. Сам за себе си казва, че с единият крак е в разказа, а с другия в приказката, но това така му приляга, че думите текат без насилие като водите в ручей. Той е трогнат и трогва нас, когато се заслушва в „Откач се е, мила моя майно лъ зора зазорила“, когато ще пророни думи за „кръфта цяла българска блага“, цял живот ще си пази намерения в заключената къща в Търново „Рибен буквар“ и като Вазов и Йовков ще извисява българина и народната нравственост, ще го удари на шега добродушна, когато към това го доведат дните и случаите. Там ще види, че вече бил стигнал до пазара, продал бил житото и бил напълнил прешова си с години. Че бил видял как немецът готви ново оръжие, а това ново оръжие било един кривак с бяло знаме, че се засмее на мишките, които били много глупави и не могли да изговарят думата благодаря, ще чуе как циганинът Кърдрьо казва на Ането: – Сега ще изпееш на твой баща един хубав песен...

Както Георги Бакалов отвори вратата на Ангел Каралийчев за път към прозата, така Ран Босилек го усети като възможен автор за деца. Среща той на площад „Славейков“ двайсет и двегодишния студент и му казва:

– Господин Каралийчев, за Вас си мислех тези дни. Добре че Ви срещнах. Отдавна се канех да Ви потърся. Напишете ми приказка за „Детска радост“. Това внезапно предложение сепва Каралийчев.

– Но аз...

– Нищо, опитайте! Прочетох Ваши разкази – с този език, с това сърце Вие... опитайте господин Каралийчев.

И след няколко дни редакторът на „Детска радост“ държи в ръцете си листите с първите Каралийчеви разкази за деца. Единият от тях е „Житената питка“. Зареждат се другите, кураж на младия автор дава Дора Габе, той издава сборничето „Мечо“, името му се запомня, студентът по химия прописва за деца и радостният разказвач ще добави:

– Ако трябва да обесим някого за този грях, това е Ран Босилек – той ме вкара в него. Същият Ран Босилек е привлякъл за сътрудници и Разцветников, Багряна, Фурнаджиев, Светослав Минков, Гео Милев и светът около „Детска радост“ и „Светулка“ е станал светъл, пъстър и широк.

Гарвановото черно крило от Каралийчевия перчем все повече и повече се навежда над белия лист, редят се разкази и приказки, разграбват се и се произдават, защото навсякъде

е пипала ръката на художник. Щеше да дойде време добрият му познавач Георги Струмски да пише за него „Имаше един вълшебник“, да го нарича „Ангел Златоуст“, Симеон Султанов да го назовава „Приказник“ и вижте колко е щастлив българският език в неговата ръка: „Слънцето падна зад планината като стара жълтица“, „Старите тополи водят разговор с облаците“, „През отворения прозорец нощта маха със звездно крило“, „Виелицата захвана да удря по вратите с невидими юмруци“. В риза от чисто злато се облече всяко пшеничено зрънце, „Дядо Драгия засвири ръченица. Залюля се кръчмата, виното в чашите затрепера“... Избягал в рая на приказките Каралийчев не е избягал от кохортата на художниците. Възхитен цял живот от багрите им самият той стои в плен на багрите и вижда тополите като бели овчари с наметнати аби, по пътя щъпукат прашни патета, наред нивата зеленее круша-самосянка, човешкият живот е река, смъртта е рибар, който ходи по брега и хвърля мрежа.

Редят се разкази и приказки, върви и студентството, вече не при химическите формули, а при историята на дипломатията, ври младата стражишка кръв и будното око е навсякъде: при литераторите, при театралите, при художниците. Владимир Димитров – Майстора е наредил своите платна в малък салон на Рисувалното училище и Ангел Каралийчев ги тълкува с възхита, радва се на тези „картони, които рамки нямат, имена нямат, но са оживили всяко клонче и листо, всяко камъче“. Двайсет и тригодишният критик обещава бъдеще на този жрец на четката, на неговото голямо изкуство и гневно ругае българската действителност, където „ние въобще не заслужаваме нашите големи хора, защото ги оставяме да гладуват и да се мъчат като грешни дяволи“. И това е така – тези картини вече не са нито на Майстора, нито на България, художникът е нает от 1924 до 1928 година всичко което излиза от под четката и от под перото му да отиде в ръцете на мецената в Прага и оттам – зад океана. „Плащат му вечерята и скромния обед, купуват му платна и бои и в замаяна му вземат сърцето“ – стене на глас Каралийчев. А в картините са „момичето с продълговатите очи, каквито ги има по селата в Тракия“, детето, което е „зърно роса“, червената ябълка, горещият вятър, юлското слънце. И очите на Майстора от неговия автопортрет, за които Каралийчев казва, че ако тези очи биха му заповядали да извърши престъпление, щял да вдигне ръка, ако му кажели – Моли се! – щял да падне на колена. С такъв плам пише младият писател и заклева – онези, които не ги е еня, че някой си Владимир Димитров пишел картини за американски търговец да не бъдат допускани до тях.

Та – тих и кротък бил сладкият разказвач... А я го вижте – със същия темперамент ще скочи и срещу безкрилите стихоплети, ще брои, че хъшове много, но войводи няма, ще пъди от пред очите си политическите пигмеи и вестникарските помияри, ще повтаря, че думите мъжество и чест нямат множествено число и се защитават с единственото „аз“. Такъв ще бъде, когато учи невидящия, че големите реки не шумят, шумят малките потоци, ще възхвалява учителското дело, защото „който сее училища, жъне хора“, ще се съгласява с дядо Вазов, че „училище не се прави с камъни, учител прави училището“, че ученикът не е тенджерата за пълнене, а факел, че българското училище не е нито военен склад, нито улица в Ню Йорк, за да няма име, а да бъде безличен номер. И още колко неща може да види четящото око в книгите на Каралийчев, в неговите бележници, където като златорък работник той е сипвал, сипвал чуто и видно в своите подрумчета – за малки и големи, за нас, за всички. А за себе си какво е искал? – „Едно слънчице, една маса и един бял лист“. И ни учи, че „от едно и също желязо може да се направи и меч, и мотика“. Това го намерих и в стиховете на руския поет Александър Твардовски: – „Из одного метала лъют медал за бой, медал за труд“. Така се срещат думите, когато чувствата са еднакви, мислите са сродни.

*Откъси от книгата на Найден Вълчев „Попътни срещи“, която ще бъде представена в Литературна гостоприемница на 13 април 2011г. в Просветна зала

БОГДАНА НА 20, И НА 30 X 2

Богдана КАРАДОЧЕВА

Ах, Париж!!! Моя Любов! Най-дългата любов в живота ми. Сънувам го често и усещам парфюма му – аромат на кафе, „Житан“, Сена, любов и вечност.

Благодаря на Емил, че ме заведе за пръв път там. Направихме едни знаменити концерти в театър „Л'еуропен“ с оркестър „Балкантон“ с диригент Димитър Ганев – Чичето, сестри Кушлеви, прекрасните Албена и Владко Парисови – танцуваща двойка от балета на Музикалния театър, и ние с Емил. Двайсет дни пълна зала и парижка публика! Всички вестници пишеха за нас – „Синатра на Изтока“, „Българската Едит Пиф“. Абе голяма работа!

В началото оркестърът, Васко Андреев, Кушлеви и аз спяхме в един хотел в Латинския квартал, а Емил и Мариета живеяха в къщата на Далида в Монмартър. След няколко дни се преместих при тях. Гледахме от балкона Далида в прекрасната ѝ градина и тя ни махаше усмихната.

По това време бяха модерни едни брошки като черешки и нарисувани десетки бенки по лицето. Ние с Марчето се бяхме накичили като черешови дръвчета, а всичките сестри Кушлеви си купиха огромни шапки с периферии и не можаха да влизат по две в такси.

Станахме си парижанки за двайсет дни.

Мариета беше толкова красива, че по улицата се обръщаха след нея – с луди черни коси, с огромни очи и с такава фигура, каквато никой пластичен хирург и силикон не могат да сътворят.

Към края на престоя ни се явих на прослушване при мадам Ришар, импресарио, която отговаряше за руските кабарета. Руските кабарета бяха голяма мода и беше много престижно да се работи там. Харесаха ме. Уговорихме се, че след три месеца ще поема ангажимента да пея в едно от тях. Прибрахме се в София и през ден започнах да получавам от мадам Ришар покани за участие в галаспектакли – частни партита, премиери на филми и т. н. Но как можеше да се замине толкова бързо от България? Трябваша договор, паспорт, изходна виза, разрешение от ОФ и какви ли не още глупости. Въпреки че ѝ обяснявах по телефона защо не мога да тръгна веднага, мадам Ришар така и никога не разбра защо всъщност не хващам първия самолет, за да пея на тези, желани от толкова артисти, участия...

И най-после, пак благодарение на Емил, за втори път заминахме за Париж. Наехме един апартамент до ул. „Паси“ – елегантен, лъскав, с чисто бял мокет, десетки грамофонни плочи, картини и изящни статуетки. Апартаментът скоро бе превърнат в комуналка – Емил, Мариета, Васко Андреев с негов приятел Жужко-Пушко, Митко Щерев и аз. В две стаи и хол беше весело, шантаво и успешно. Правехме и записвахме песни, даже имяхме с Емил един дует по музика на Митко Щерев (естествено на френски), който участваше в радиокласация и се беше качил до трето място, а в Ливан – на първо.

**Книгата на Богдана Карадочева „Богдана на 20, и на 30 x 2“ бе представена в Литературна гостоприемница на 9 март 2011 г. в пиано бар на Столична библиотека.*

Няколко песни на Емил бяха станали големи хитове в Европа.

Митко и Емил композираха, аз пеех в страхотното новооткрито кабаре „Динарзад“, скитосвахме по улиците и кафенетата на Париж, ходехме на кино, театър и концерти и посрещяхме много гости с българска кухня. Обичахме се, разбирахме се и беше толкова хубаво!

С Емил бяхме вечно на диета, но всяка сутрин в пет часа се срещяхме пред хладилника, всеки дошъл тайно от другия...

Веднъж дойдоха на гости Христо Куртев, Краси Борозанова, Бебо Табаков и г-жа Хенд – една българка, за която се разказваха легенди и която се движеше из Париж с огромен бял мерцедес „Пулман“ с шест врати, шофьор и американското знаме, кола, след която даже в Париж се обръщаха. Вгледах се в г-жа Хенд и въпреки отминалите години, тя не се беше променила – това беше Веси, близка приятелка на баща ми. Когато и тя разбра коя съм, много се зарадва. Чудеше се какво да направи за мен – започна да дава вечери в моя чест, подари ми еднолитрова бутилка парфюм „Ланвен“ и какво ли не още. Един ден пътувах за някъде и ми остави за два дни на разположение мерцедеса с шофьора. След една седмица трябваше да се връщам в София и реших да използвам колата да свърша някои неща, оставени за последния момент. Помолих шофьора да ме закара в магазините на „Тати“ – най-евтините магазини в Париж, в които обаче можеше да намериш страхотни неща, ровейки в огромни кошове. Например всяка вечер гледах на „Шан-з-Елизе“ една пола, бледосива на лилави теменужки, фантастична, която струваше и фантастичните 2000 франка. Никога не можех да я имам! Открих я при „Тати“ за 19,99. Пликовете, в които се продаваха стоките, бяха в розово-бял пепит с огромни надписи „Тати“. Напазарувах и натоварих в колата десетки пакети. Прибирайки се към луксозната улица, на която живеехме, видях пред вратата моя приятел Христо Куртев, който отиваше при Емил. (Христо беше френският импресарио на Емил и притежател на музикалното издателство „Орфеус“.) Помолих го да ми помогне. Бях накупила подаръци за всички близки и приятели. Отваряйки багажника на колата, той се ужаси и започна да ме ругае, че е срамота в такава кола и в такъв квартал да се появяваш с такива пликове. Изтича в най-близкия луксозен магазин и донесе оттам лъскави пликове, в които прехвърли покупките ми. Май не бях дорасла да разбера какъв е проблемът, защото ми беше абсолютно безразлично. На мен не ми пука от такива неща.

Веднъж Христо ме заведе при Лео Мисир – артистичен директор на грамофонната къща „Барклеи“. Беше ме слушал на един от концертите в „Л'еуропен“ и чул мои записи. Искаше да записвам при тях. Беше средата на декември. След няколко дни започваха дългите коледни ваканции и всички заминаваха от Париж чак до края на януари. Аз също исках за Коледа да си бъда вкъщи.

Никога не съм могла да бъда дълго далече България. Където и да се намирах,

изведнъж ме стягаше шапката и си тръгах. От разстояние идеализирах всичко българско, даже се бях хванала на бас, че „Витошка“ е широка колкото „Шан-з-Елизе“. Глупости. На третия ден вече се нервирах, че съм бързала да се прибера. Дразнех се ужасно от табутата и автоцензурата, която всеки от нас беше изградил в себе си. Не обичам патетиката и патриотарството, но обичам България както обичам детето си – може да ме дразни, да ми къса нервите, да ме въбесява, ама и детето ми, и България са си мои.

В този период аз бях много слаба, но според Христо, за да успея, трябваше да съм кльощава като омразната ми Туиги и реши да се консултираме с лекар-диетолог. Отидохме на ул. „Риволи“ в много луксозен кабинет при д-р Бенаму, помня името му и до днес. Христо остана в лъскавата приемна. Докторът ме накара да се съблека, претегли ме, премери ме със сантиметър и изведнъж ми хвана ръцете и ме попита: „Защо, защо искате да отслабнете? Толкова сте хубава така!“. Оказа се, че д-р Бенаму е арабин, който ненавижда „туигитата“. Не ми взе пари за консултацията. И досега с Христо винаги се смеем, когато си спомняме това приключение.

Най-после получих ангажимент за най-прочутото престижно кабаре „Распутин“. Беше прекрасно. Сякаш се намирах в хола на голям уютен дом с огромна камина и абажури като кубетата на „Василий Блажени“. Меката светлина на стотиците свещи беше почти единственото осветление.

Всяка вечер програмата започваше с „Кипучая, могучая...“ Всички артисти бяхме на сцената. Имаше няколко много възрастни белогвардейци, които се представяха за графове и княгини. Според мен си измисляха истории от дворцовия живот в Русия – може да бяха фантазмагории, но ми беше интересно да ги слушам. В спектакъла участваха гениалните Валя и Альоша Димитриевич – необикновени артисти. Тя – огромна, с десет златни поли една върху друга, страстно и фатално омайваща публиката, и брат ѝ Альоша – тих, дребен, с фантастичните си песни, присъствие и талант, щедър и прекрасен. С оркестъра гостувахме и цигуларят Тоскано – виртуоз и първа цигулка в оркестъра на Гранд Опера.

В „Распутин“ пееха и Коцето Казански, и Лъчко Ошавков (голям художник). Страхотни момчета. Бяха млади, пълни с енергия и очарование. И до днес мои близки любими приятели. По-късно Коцето се ожени за Вероник – парижанка с много смесена кръв, интересна певица, която пее страхотно румънски песни. Обичам дълго да говоря с нея. Лъчко пък се ожени за Ягода – зеленоока полякиня, която среща на „Распутин“.

А публиката в „Распутин“ беше „крем де ла крем“ – Жак Ширак, Катрин Денъов, Гюнтер Сакс, Франсоаз Саган, Ален Делон, арабски шейхове и кой ли още не... Една вечер, след като току-що бях пляла, отивайки към гримьорната видях срещу мен самия Жан-Пол Белмондо. Той ме поздрави за „Еще раз“ и ми целуна ръката. Една седмица не си мих ръката.

Собственицата на „Распутин“ беше мадам Мартини, много елегантна и интересна жена със светли коси и пронизателен поглед, която обикаляше Париж в черен „Ролс Ройс“ с шофьор с фуражка. Освен „Распутин“, кабаре „Шехерезада“, театър „Шан-з-лизе“, прочутото „Фоли бержер“, и още няколко театри и кабарета бяха нейни. Харесваше ме и понеже аз няколко пъти почти директно заминавах за Съветския съюз, тя ми поръчваше да ѝ нося оттам руски шалове и сувенирни дървени лъжици. Подаряваше ми парфюми – огромни флакони „Шанел 5“ – и една фантастична чанта от камилска кожа, която аз още същата вечер забравих в такси.

В „Распутин“ едни много красиви момичета посрещаха гостите и разнасяха табли с божествени рози. Често получавах цветя от публиката, но когато ми донасяха цяла табла с рози, знаех, че може да бъде само от двама души. Единият, Славчо Печеников – много готин, брат на любимата ми приятелка Тоничка и син на леля Манци – една прекрасна борбена унгарка, която за 70 години не можа да научи български. Музикантите усещаха маджарската кръв на Славчо, свиреха му чардаши и той пълнеше китарите и балалайките им с петстотинфранкови банкноти. Една вечер беше прекалено. Просто бръкнах в куфарчето му и прибрах всичките пари в чантата си. (Добре че не я забравих в такси.) На другия ден Славчо ми благодари. Той живее в Милано и има фабрика за бижута. Другият, който ми пращаше табли с рози, беше Рене. Още в „Динарзад“ пеех песента „Ничего“, за която всички припадаха. Рене идваше почти през вечер и когато запях в „Распутин“, и той смени заведението. Оказа се, че е граф с огромно имение с езеро и породисти коне. Канеше ме там – сама или с колкото приятели искам. Отклонявах поканите му с някакви морално-социалистически мотиви от рода на „Ама вий за к'ва ма мислоти“, които много го забавляваха. Една вечер Рене ме покани във „Фукетс“, едно от най-прочутите и елегантни кафенета на „Шан-з-лизе“ и на две крачки от „Распутин“. Пихме по чаша шампанско и той ми направи нещо като обяснение ли, предложение ли... На другия ден летях за София. Повече не се видяхме. Пък и Рене беше доста „възрастен“ – около четиридесетгодишен. А сега можеше да съм някоя графиня като старите белогвардейки в програмата на „Распутин“.

ДА ПРОДЪЛЖИШ ПЕСЕНТА В КНИГА

Виолета ТОНЧЕВА _____

Биографичната книга „Богдана на 20, и на 30 x 2“, ИК „Жанет 45“, 2010 дава на читателя точно това, което той очаква – една много лична среща с харизматичната певица и публична личност Богдана Карадочева. Заглавието веднага събужда асоциации за онзи незабравим нейн шансон за силната жена, която отстоява любовта като смисъл, но не и като зависимост:

*Ех, момичета –
и на 20, и на 30 по две –
даже до смърт да обичаме,
пак не падаме на колене...*

Изповедни и красиви, любими на поколения българи, песните на Богдана Карадочева не биха били такива без нейния вълнуващ контраалт, без елегантността на изпълнението и аристократизма на цялостното й сценично поведение. То естествено следва посланието на песента и ритъма на музиката без поза или излишни жестове. Подобни похвати просто няма как да съжителстват с истинското изкуство, което черпи вдъх-

новението си от божията дарба и в което синхронът на отделните елементи създава цялостното внушение. Хармонията между текст, музика и визия определя и артистичния стил на Богдана Карадочева, който дори на подсъзнателно ниво говори за музиката, която не може да не се случи: „Музика, музика... чувам я навсякъде. В дъжда по керемидите, в минаващия трамвай, в детския смях, във вятъра през клоните на кестените...“.

Песните на Богдана Карадочева отзвучат в биографичния разказ като естествено продължение на музиката и срещите със сцената, другите музиканти, публиката, политиката, любовта, семейството, децата, вярата в Бог... Откровена и непристорена, книгата споделя не само позициите за изкуството и живота на една чувствителна и интелигентна жена, но очертава и биографията на епохата. Освен интимния свят на човека, песните на Богдана Карадочева разказват и българския порив към един подобър живот, възпламеняват с онази енергия за промяна, която беляза първите години на демокрацията и която остана (може би само) в молитвата: „Господи, дай на България път, светлина, свобода...“.

БАРДЪТ МИХАИЛ БЕЛЧЕВ

Последния път, когато...

...се събудих по първи петли.

Когато пътувахме за Одеса. Наложих да станем много рано, за да хванем самолета. Бяхме на гости на бесарабските българи с Марги Хранова, Бисер Киров, Криси и Косьо. Направихме чудесен концерт! Иначе не обичам да ставам в малките часове, по-скоро често си лягам по първи петли.

...застинах като омагьосан.

Точно там, в Одеса. Докато стоях пред старите сгради и четях паметните плочи с имената на живели някога в тях хора – Кандински и Исак Бабел, Шагал... Видях паметника на Ришельо, далечен роднина на добре познатия генерал, който е бил губернатор на Одеса... Това е един много странен, малко провинциален град, но страшно богат на спомени.

...писах върху салфетка.

Нямам график за писане. Не съм кабинетен „творец“, който сядна на бюрото от 10 до 18 часа, за да пише поезия или романи. Драскам, където сваря и върху каквото намеря – салфетки, трамвайни билети, сметки, кутийки... Наскоро си припомних едно мое стихче върху салфетка. „Осакатена и ограбена, накуцваща по калдъръма, прегърбена и изоставена, все още диша песента ми.“ На фона на околния пейзаж човек понякога си мисли, че светът вече няма нужда от поезия. Стефан Цанев беше написал върху един мой диск, че аз съм единственият наивник, който днес смята, че лошотията може да се пребори с песен и стих.

...думите изпревариха музиката.

Най-добрата песен се получава, когато стиховете и музиката се създават заедно. Тогава авторите са като мозъчен „тръст“. Може би 80% от стиховете, които съм написал през последните 40 години, са били по музика. Музиката ми дава виденията и образите, тя ме кара да каканижа думите. С нея идват заглавията, конфликтите, драматургията. Една песен е спектакъл, театро!

...стъпих на „Шан-з-Елизе“.

В края на 70-те години бях поканен в Париж за празниците на в. „Юманите“. Щом кацнах на летището, един приятел ме взе с колата си и ме отведе на „Шан-з-Елизе“. Каза ми: „Ето я тая уличка, с която не би заменил бул. „Руски“. Много се зарадвах. Обходих част от нея, но не успях да я обиколя цялата, защото се вмъкнах в

един музикален магазин. Седнах, поисках си Жак Брел. Дадох ми слушалки и ме оставиха няколко часа да слушам. Накрая си купих една „златна“ плоча. Всичките ми командировъчни отидоха за нея. Същата вечер ме поведоха към българското посолство, където трябваше да ношувам. Попитаха ме: „Можеш ли да познаеш коя е сградата?“ Гледам на един прозорец виси окачен наниз сушени чушки. Казвам: „Това е българското посолство.“ Оказа се, че съм познал.

...говорих с вятъра.

Два пъти съм използвал този поетичен диалог. Първия път бе в една песен „Където сте, приятели“, която написах в началото на 70-те години. Беше посветена на най-добрия ми приятел Владко Заимов, който загина при самолетна катастрофа. „Само да ме видиш, майко, отнякъде, / само да ме чуеш, татко, отнякъде / как съм се задъхал ден и нощ да тичам срещу вятъра, / глас не ми остана, за да викам старите приятели. / Рани по ръцете имам / от стените и вратите им / тук ли са живяли, все едно, сега ги няма никъде...“ За Лили Иванова пък написах песента „Разговор с вятъра“. „Искам всички да са щастливи. Себе си слагам накрая.“

...разбрах, че съм помъдрял.

Май никогата няма да помъдрея. Пък и не желая. Искам само да не ме будалкат и да съм наясно със себе си и с тези, с които общувам. Не създавам сентенции, нямам претенции за менторство.

...пътувах на стоп.

Преди много години. Когато учех в Ленинград, пътувах на стоп със снегорин. Хванах го близо до Невски проспект по път за квартирата ми, която се намираше на улица „Халтурина“. Разстоянието не е голямо, но пътувахме дълго. Вътре беше топло, пък и накрая все пак стигнах до квартирата си.

...стиснах волана.

През живота си не съм пипал волан. Нямам кола. Но пък имам приятели с удобни автомобили. Много обичам да ме возят и да ме гледят.

...ме изплагиатстваха.

Често ми се случва. Доста хора са го правили с мои поетични попадения, но обикновено не се занимавам с тях. Тъжна работа! Плагиатът е нещастен човек, защото може да си повярва, че това, което е откраднал, е негово. Яд ме е все пак. Но тегля една майна и приключвам въпроса.

...ритах футбол.

Беше някъде в началото на седемдесетте години. Нено Цонзоров, който беше режисьор в телевизията, организира на стадион „Васил Левски“ мач „артисти“ срещу „певци“. Стефан Данаилов така здраво скочи върху крака ми, че след това лежах няколко месеца гипсиран. Той си беше як и тогава, а аз – вейка! Оттогава знам, че футболът не е моята стихия, и вече не ритам.

...се почувствах милионер.

Аз така си и живея – като истински милионер! Парите ми стигат, трябват ми само още малко. Занимавам се с неща, които ми доставят удоволствие, и за това ми плащат. Имам си един подреден с много любов артистичен апартамент, чудесна жена и прекрасен син. Със сигурност имам и няколко милиона приятели, а някои от тях са даже милионери. Хич не е лошо да имаш такива приятели!

...отворих нова страница в живота

Това се случи преди 24 години. Тогава срещнах Кристина и всичко в живота ми се преобърна. Гърнето си намери похлупака. Стана нещо много хубаво и оттогава почти не сме се разделяли. Все се влачим за ръчичка нанякъде – по улици, по градинки, концерти, ресторанти. Животът ми стана много по-човешки.

...ме наградиха.

Много награди съм получавал. Не крия, че съм тщеславен. Нали съм зодия Лъв! Обичам да ме погалят по гривата, да ми дават чаша вино. Нужни са ми тази любов и доверие, за да почувствам взаимност. Щастлив съм, когато видя, че залата е препълнена. Когато по улиците ме спират непознати хора, за да ми благодарят – за песните, за

поезията, за това, че съм българин. Така разбирам, че още съм нужен.

...лях на маса.

Масата за мен е сериозно нещо. На нея се случват много важни неща. Сключват се мирни договори, разпадат се държави, стават завери, завързват се приятелства. Хората се събират на маса и за сватби, и за погребения. Имам стихове, посветени на тази тема. „Ще се срещаме сигурно след години на масата, в стаята, в същия час, все по-близо до ангела, който всеки път тихичко ще взима един от нас.“

...зарязах всички предразсъдъци.

Отдавна съм ги зарязал. Най-вече след първата ми среща с Кристина. Нямам време за тях. Трябва да се живее!

...не се избърснах.

Случвало се е, когато се застоям вкъщи. Но обикновено гледам да съм гладко избърснат. Имам някакъв изграден мъжки механизъм. Предпочитам да съм измачкан, но гладко избърснат! Нали смачканите дрехи сега са на мода!

Препечатваме със съкращения от сп. „Тема“

БЛАГОВЕЩЕНИЕ

БЛАГОТВОРИТЕЛЕН КОНЦЕРТ

На 25 март 2011 г. се състоя благотворителен концерт, част от националната благотворителна кампания на Столична община, за центрове за лечение и рехабилитация на хора пострадали от инциденти „Нека бъдем по-добри“. Организатори на концерта бяха: Район „Триадица“ и Националният дворец на културата, с участие на формации и състави при читалищата от район „Триадица“: „Д-р Петър Берон 1926 г.“, „Димитър Динев 1937“, „Светлина 1940“, „Иван Денкоглу 1867“.

Концертът бе под патронажа на г-н Евтим Евтимов, кмет на район „Триадица“.

Културен афиш март и април

2 март 2011

Концерт по случай 3 март

с участието на ДХС „Български славеи“ и безплатна прожекция на българския игрален филм „СРЕЩА НА СИЛИТЕ“, режисьор – Владислав Икономов
сценарий – Стефан Дичев и Владислав Икономов
музика – Кирил Цибулка
актьори – Вълчо Камарашев, Стефан Мавродиев, Владимир Смирнов, Васил Бъчваров и др.

Начало 18.00 часа

Просветна зала

7 март 2011

Концерт по повод 8 март – Международния ден на жената

Начало 11.00 часа

Дом за жени с увредено зрение

9 март 2011

ЛИТЕРАТУРНА ГОСТОПРИЕМНИЦА

„Богдана на 20 и 30 x 2“ от Богдана Карадочева

Начало 18.00 часа

Пиано бар
Столична библиотека

15 март 2011

„За любовта към поезията няма възраст“
лит. четене посветено на творчеството на Христо Ботев
съвместно със „Съюз на пенсионерите 2004 г. Триадица“

Начало 11.00 часа

Малък салон

25 март 2011

Благотворителен концерт по повод Благоевщение под патронажа на Евтим Евтимов – кмет на район „Триадица“ съвместно с район „Триадица“ с участието на: балетно студио „Красимира Колдамова“, хор „Христина Морфова“, танцов състав „ЖАР“, ДХС „Български славеи“, ученици от класа по поп пеене с р-л Аделина Колева, Алфредо Торес при НЧ „Д-р Петър Берон 1926 г.“ и худож. колективи от НЧ „Светлина 1940“, НЧ „Д. Динев 1937“ и НЧ „Ив. Денкоглу 1867“

Начало 19.00 часа

Зала 1 на НДК

2-3 април 2011

Участие на ученици от класа по поп вокал с р-л Аделина Колева в Национален конкурс за млади изпълнители на популярна песен „Звезда за Лора – 2011 г.“

Свищов

13 април 2011

ЛИТЕРАТУРНА ГОСТОПРИЕМНИЦА

представя „ПОПЪТНИ СРЕЩИ“
литературни портрети от Найденов Вълчев

Начало 18.00 часа

Просветна зала

21 април 2011

Концерт на женски хор „Христина Морфова“

в цикъла „VIVA LA MUSICA“
посветен на 75-годишнина на хор „Христина Морфова“ и в памет на жертвите от трагедията сполетяла японския народ

зала „Филип Кутев“, СБК